

UURING 2025

Eraõpetajate kasutamine Eestis

Õpetajate järelkasvu tulevik

Eneli Kindsiko

ARENGUSEIRE
KESKUS

Riigikogu juures tegutsev sõltumatu mõttekoda

Eraõpetajate kasutamine Eestis

Uuring

Autor: Eneli Kindsiko, Arenguseire Keskus

Keeletoimetus: Toimetaja Tõlkebüroo

Uuringus sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Kindsiko, E. (2025).
Eraõpetajate kasutamine Eestis. Tallinn: Arenguseire Keskus.

Arenguseire Keskuse uuringud

ISSN 2733-337X

Loe ka teisi õpetajate järelkasvu tuleviku uurimissuunas valminuid töid

www.arenguseire.ee.

Arenguseire Keskus on ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid analüüsiv mõttekoda Riigikogu juures. Meie missioon on aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundusele.

Detsember, 2025

Sisukord

Lühikokkuvõte	4
Sissejuhatus	5
Andmestik	6
1. Eraõpetajate kasutuse ulatus	7
1.1. Levik: Eesti näitajad ja rahvusvaheline pilt.....	7
1.2. Eraõpetajate kasutamine piirkonniti ja keeleli	9
1.3. Eraõpetajate kasutamine ainete lõikes	11
2. Eraõpetajate kasutamise põhjused	16
2.1. Motiiv: tugi mahajääjatele ja edasijõudnutele	16
2.2. Eraõpetajate maksumus	20
2.3. Eraõpetajate profiil ja tulemuslikkus	23
3. Eraõpetajate roll haridussüsteemis	26
3.1. Eraõpetajate turgu kujundavad tegurid	26
3.2. Hariduslik (eba)võrdsus	31
Viidatud allikad	33

Lühikokkuvõte

Tegemist on esimese uuringuga, mis annab tervikliku ülevaate sellest, kui laialt kasutatakse Eestis eraõpetajaid ning millist rolli nad haridussüsteemis täidavad. Tulemused näitavad, et eraõpetajate kasutamine on muutunud oluliseks osaks laste õpiteekonnast.

1. põhisõnum: Eestis kasutab 28% lapsevanematest oma laste toetamiseks eraõpetajat. Eraõpetajat kasutatakse enim Ida-Virumaal, Harjumaal ja Tartumaal, peamiselt linnaõpilaste seas. Suurim vajadus abi järele on 7.–9. klassis, eriti 9. klassis, kus tuge otsitakse eelkõige matemaatikas, eesti keeles ja inglise keeles.

2. põhisõnum: eraõpetajate kasutamine on Eestis selgelt seotud nii keeleliste kui ka piirkondlike eripäradega. Vene emakeelega pered kasutavad eraõpetajaid üle kahe korra sagedamini kui eestikeelsed pered (51% vs. 19%), mis osutab kasvavale vajadusele eesti keeles pakutava õpitoe järele seoses üleminekuga eestikeelsele õppele. Ka ainevalik erineb: eesti pered otsivad abi peamiselt matemaatikas, vene pered aga eesti keeles.

3. põhisõnum: eraõpetajaid kasutatakse nii õpilünkade täitmiseks kui ka lapse konkurentsivõime parandamiseks. Uuringust selgus, et 41% eraõpetaja abi kasutanud lapsevanematest pöördub eraõpetaja poole, kuna kool ei paku piisavalt tuge, ning 34% teeb seda eksamiteks ja katseteks valmistumiseks.

4. põhisõnum: eraõpetaja kasutamine ei ole iseenesest probleem, kuid muutub selleks siis, kui eraõpetaja abil peab kompenseerima kooli puudujääke, näiteks kvalifitseeritud aineõpetajate nappust. Sellisel juhul saavad lünki täita eelkõige jõukamad pered, kuna eraõpetaja keskmine tunnihind on 20–29 eurot. 23% lapsevanematest on kulutanud sellele teenusele aastas üle 1000 euro.

5. põhisõnum: eraõpetajate turg süvendab hariduslikku ebavõrdsust, kuid pakub kasutajatele olulist tuge seal, kus kool ei suuda kõiki õpilasi aidata. Kui koolides on õpetajaid ja tugispetsialiste puudu, asub eraõpetus täitma kooli põhiülesandeid. Samas, eraõpetajad täidavad olulist rolli õppimises mahajäänute toetamisel ning võivad olla efektiivne lisaressurss haridussüsteemis.

Sissejuhatus

Eraõpetajate kasutamist käsitletakse sageli variharidusena (ingl *shadow education*), sest see peegeldab suures osas üldharidusõppe sisu – tasuline lisaõpe ainetes, mis kuuluvad kooli õppekavasse (Bray, 2011; Lee Stevenson & Baker, 1992). Globaalne eraõpetajate turg on väga mahukas: 2022. aastal hinnati selle väärtuseks 91,65 miljardit USA dollarit ning prognooside järgi kasvab see 2030. aastaks 154,8 miljardini (Grand View Research, 2024). Erinevate allikate hinnangul on aastane kasvutempo ligikaudu 6–10%.

Eraõpetajate kasutamine ei ole iseenesest hea ega halb – oluline on mõista, kuidas see turg toimib ja mis on selle kasvu taga (Bray, 2020). Kui eraõpetajate teenuste laienemine tuleneb eelkõige koolisüsteemi puudustest, näiteks kroonilisest aineõpetajate nappusest, on see selge märk üldhariduse nõrgenemisest ja haridusliku kihistumise süvenemisest. Sellistel juhtudel hakkavad pered kooli lünki tasuliselt kompenseerima, mis suurendab ebavõrdsust, sest niisugune lahendus pole kõigile jõukohane. Eestis ei ole eraõpetajate turgu varem põhjalikult uuritud, mistõttu pakub käesolev analüüs esimese sedavõrd tervikliku ülevaate.

Uuringu **eesmärk** on kaardistada eraõpetajate kasutamise mustrid Eestis. Uuringut raamistavad järgmised uurimisküsimused.

1. *Kui levinud on eraõpetajate kasutamine Eestis ning millised mustrid ilmnevad piirkondade, keeletausta, kooliastmete ja õppeainete lõikes?*
2. *Millised on eraõpetajate kasutamise põhjused, selle rahaline kulu ja tajutud mõju lapse õpitulemustele?*
3. *Millist rolli täidavad eraõpetajad Eesti haridussüsteemis ning kuidas mõjutab eraõpetajate turg hariduslikku (eba)võrdsust?*

Andmestik

Usaldusväärseid andmeid eraõpetajate turu ulatuse kohta on keeruline koguda, sest suur osa eratundidest toimub mitteametlikult – sellest ka termin „variharidus“. Enim levinud meetod eraõpetajate tööturust ülevaate saamiseks on küsitlus. Perioodil 29.09–23.10.2025 viis Norstat Arenguseire Keskuse tellimusel läbi nii eesti- kui ka venekeelse veebiküsitluse lapsevanemate seas, kellel on vähemalt üks 6–19-aastane laps. Kokku vastas 2000 vanemat. 2025. aastal oli Eestis 162 000 leibkonda, kus kasvas vähemalt üks 0–17-aastane laps (Statistikaamet, 2025). Seega selle valimi ($n = 2000$) puhul on maksimaalne valimiviga ligikaudu 2,2% (usaldusnivoo 95%).¹

Tabel 1. Eraõpetajate küsitluse valim

Vastajate taust	Osakaal valimis	Vastajate taust	Osakaal valimis
Lapsevanema keel <i>Eesti</i> <i>Vene</i>	70% 30%	Elukoht (maakond) <i>Harju</i> <i>sh Tallinn</i> <i>Hiiu</i> <i>Ida-Viru</i> <i>Jõgeva</i> <i>Järva</i> <i>Lääne</i> <i>Lääne-Viru</i> <i>Põlva</i> <i>Pärnu</i> <i>Rapla</i> <i>Saare</i> <i>Tartu</i> <i>Valga</i> <i>Viljandi</i> <i>Võru</i>	48% 36% 1% 10% 2% 2% 1% 4% 2% 6% 2% 2% 12% 2% 3% 2%
Lapse emakeel <i>Eesti</i> <i>Vene</i> <i>Muu</i>	68% 30% 2%		
Laste vanus <i>6-11</i> <i>12-13</i> <i>14-15</i> <i>16-17</i> <i>18-19</i>	31% 14% 16% 16% 24%		
Asula tüüp <i>linn</i> <i>maa-asula</i>	55% 45%		

Märkus: $n=2000$. Allikas: Arenguseire Keskus

¹ Valimivea arvutamisel on eeldatud, et sihtühma (6–19-aastaste laste vanemad) maht on ligikaudu samas suurusjärgus kui oli Statistikaameti andmetel 2025. aastal 0–17-aastaste lastega leibkondade arv (162 000 leibkonda). Täpsed andmed 6–19-aastaste lastega leibkondade arvu kohta ei ole kättesaadavad.

1. Eraõpetajate kasutuse ulatus

1.1. Levik: Eesti näitajad ja rahvusvaheline pilt

Kuna Eestis pole eraõpetajate kasutamist seni põhjalikult uuritud, puudub ülevaade ka sellest, kuidas nende kasutamine on aja jooksul muutunud – me ei tea, kas eraõpetajate kasutamine on viimastel aastatel kasvanud või kahanenud. Käesoleva uuringu järgi on **28% Eesti lapsevanematest kasutanud eraõpetaja abi oma lapse toetamiseks.**

Kui palju kasutatakse eraõpetajaid teistes riikides? Suurim eraõpetajate turg asub Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas (Bray, 2022). Seda mõjutavad lisaõpet väärtustav hariduskultuur ning äärmiselt konkurentsitihe koolisüsteem. Eraõpetajate turg on siiski ka Euroopa Liidus märkimisväärne (tabel 2), kuid seni on see jäänud nii avalikkuse kui ka poliitikakujundajate tähelepanu alt kõrvale, ehkki selle mõju majandusele ja ühiskonnale aina kasvab (Bray, 2020).

Euroopas võib eraõpetajate kasutamisega seoses eristada nelja piirkonda (Bray, 2020).

- Kõige laiaulatuslikum on eraõpetajate turg **Lõuna-Euroopas** (näiteks Kreekas ja Küprosel, ka Maltal), kus seda on mõjutanud poliitilised ja kultuurilised tegurid.
- **Ida-Euroopas** kasvas eraõpetajate turg kiiresti pärast Nõukogude Liidu lagunemist, kui õpetajad pidid madala töötasu tõttu lisasissetulekut otsima.
- **Lääne-Euroopas** on eraõpetajate kasutamise kasvu hoogustanud turupõhiste lahenduste levik ning tihe konkurents hea hariduse ja töökoha nimel.
- **Põhja-Euroopas** (näiteks Rootsis, Taanis ja Soomes) on eraõpetuse maht seni olnud väiksem, kuid ka seal on kasvutrend selgelt nähtav (Hallsén & Karlsson, 2019).

Lõuna-, Kesk- ja Ida-Euroopat iseloomustab üsna eksamikeskne hariduskultuur, mis suurendab eraõpetuse vajadust ja kasutamist, eeskätt põhikooli ja gümnaasiumi lõpus (Bukowski, 2017).

Tabel 2. Eraõpetajate kasutamise ulatus eri riikides

Riik	Eraõpetaja kasutamise ulatus
Hongkong	Eraõpetajat on kasutanud 53,8% 9. klassi ja 71,8% 12. klassi õpilastest (Zhan, Bray, Wang, Lykins & Kwo, 2013).
Lõuna-Korea	Keskmine eraõpetaja kasutamise määr on 80%, sh 87,7% algkoolis, 78% põhikoolis ning 67,3% gümnaasiumis (KOSIS, 2020).
Austria	Eraõpetajat on kasutanud 28% gümnaasiumiõpilastest (Boehm, 2018).
Horvaatia	Eraõpetajat on kasutanud 54,5% riigikoolide gümnaasiumi lõpuklasside õpilastest ja 48,7% erakoolide õpilastest (Ristić Dedić, Jokić & Jurko, 2006).
Saksamaa	Eraõpetajat on kasutanud 6% algkooli- ja 18% gümnaasiumiõpilastest (Hille, Spiess & Staneva, 2016).
Poola	Eraõpetajat on kasutanud 52% üldhariduskoolide õpilastest (Długosz, 2017).
Ungari	Eraõpetajat on kasutanud 60% üldhariduskooli lõpetajatest (Długosz, 2017).
Leedu	Ülikooli 1. aasta tudengitest on 61,9% kasutanud eraõpetajat gümnaasiumi lõpuklassis (Būdienė & Zabulionis, 2006).
Itaalia	Eraõpetajat on kasutanud üle 40% õpilastest (Campani, 2013).
Malta	Eraõpetajat on kasutanud 77,9% üldhariduskooli õpilastest (Vella & Theuma, 2008).
Portugal	54,7% ülikooli sisse astuda soovijatest on gümnaasiumiõpingute ajal kasutanud eraõpetajat (Neto-Mendes, Costa, Ventura & Azevedo, 2013).
Kreeka	95% üliõpilastest on üldhariduskoolis kasutanud eraõpetaja abi (Tsiplakides, 2018).
Küpros	Eraõpetaja abi on kasutanud 74–80% leibkondadest (Lamprianou & Lamprianou, 2013).
Iirimaa	45% õpilastest on kasutanud eraõpetajat gümnaasiumi lõpus (Smyth, 2009).
Suurbritannia	Pealinnas Londonis on eraõpetaja abi kasutanud 41% ja mujal riigis 27% 11–16-aastastest õpilastest (Sutton Trust, 2018).
Tšehhi	Pealinnas Prahas on eraõpetaja abi kasutanud 47,5% ja mujal riigis 35,9% gümnaasiumiõpilastest (Št'astný, 2016).
Soome	28,8% üliõpilastest on osalenud ettevalmistuskursustel gümnaasiumi lõpus ja ülikooli sisseastumise eesmärgil (Kosunen, Haltia, Saari, Jokila & Halmkrona, 2021).

Allikas: Koostatud tabelis toodud allikate baasil.

PISA tippriigid ja eraõpetajate turg. Singapur, Jaapan, Lõuna-Korea ja Hongkong on olnud püsivalt PISA tipus. Nimetatud riike iseloomustab pikaajaline ja laialt levinud eraõpetajate kasutamise traditsioon – eratunde peetakse haridustee tavapäraseks osaks (Lee & Shouse, 2011; Kim & Jung, 2021). Näiteks Singapuris on haridus väga konkurentsitihe. Sealsed vanemad võistlevad omavahel, andes lastele lisatundide ja koolitustega hariduslikke eeliseid juba väikelapseeest alates (eelkooli minnakse 3-aastaselt), et need teistest maha ei jääks (Teo & Koh, 2020). Lõuna-Koreas tegutsevad *hagwon*'id ja Jaapanis *juku*'d ehk eraõpet pakkuvad koolid, kuhu lapsed suunduvad pärast üldhariduskooli tundide lõppu (Bray, 2022).

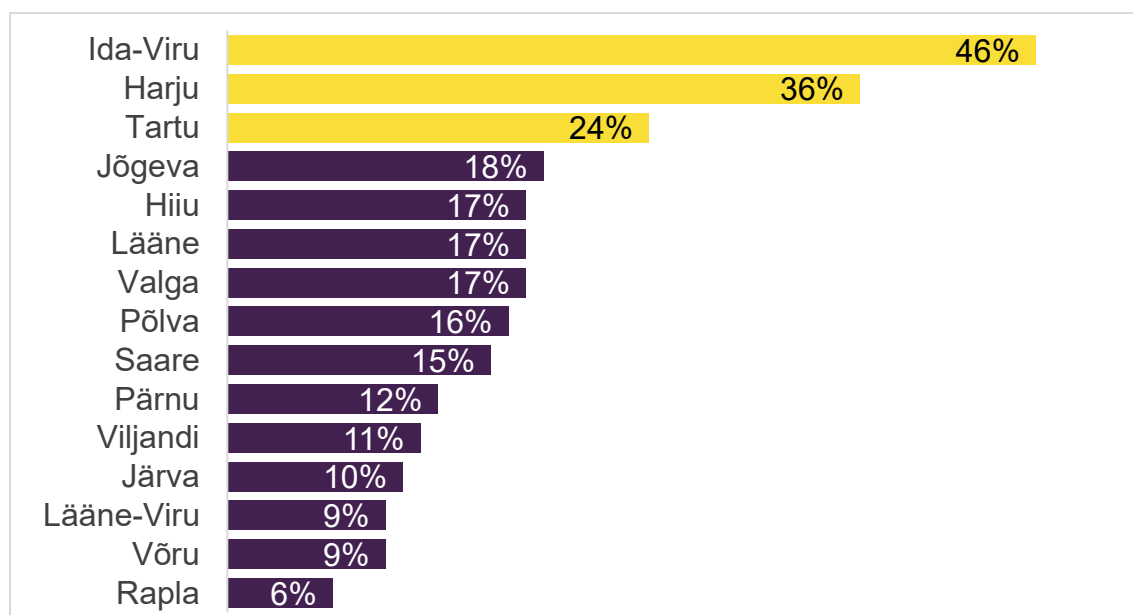
Covid-19 pandeemia on eraõpetajate kasutamist kasvatanud. Ka õpetamise vorm on aja jooksul muutunud. Kuigi traditsiooniline kontaktõpe (õpetaja ja õpilane samas ruumis) on endiselt laialt levinud, kasvab kiiresti veebipõhine eraõpe. Covid-19 ajal toimunud koolide sulgemine andis eraõpetajate turule tugeva tõuke. See turg suutis veebipõhisele õpetamisele üle minna märksa kiiremini ja sageli ka kvaliteetsemalt kui traditsiooniline koolisüsteem (Karakus, Tlessov, Hajar & Courtney, 2024).

1.2. Eraõpetajate kasutamine piirkonniti ja keeleli

Eraõpetajat kasutavad Eestis enim linnaõpilased. Iga kolmas eraõpetaja kasutaja elab suuremas linnas, ainult 18% elab maa-asulates. Seega kinnitavad Eesti tulemused muude riikide mustrit, mille kohaselt just linnades on eraõpetaja kasutamine kõige levinum (Bray, 2022). Eriti levinud on eraõpetajate kasutamine pealinnades (Sutton Trust, 2018; Št'astný, 2016).

Eraõpetajate turu linnadesse koondumisel on kolm põhjust: 1) linnades elavad inimesed teenivad tavaliselt suuremat sissetulekut ning seetõttu on neil lihtsam endale eratunde lubada; 2) linnad on haridusmaastikul konkurentsitihedad keskkonnad, mistõttu heasse kooli edasi õppima mineku eelduseks on väga head õpitulemused; 3) rahvastiku tihedus tagab piisavalt suure turu, mis motiveerib eraõpetajaid oma teenust pakkuma (Walker & Zhang, 2024; Bray, 2009).

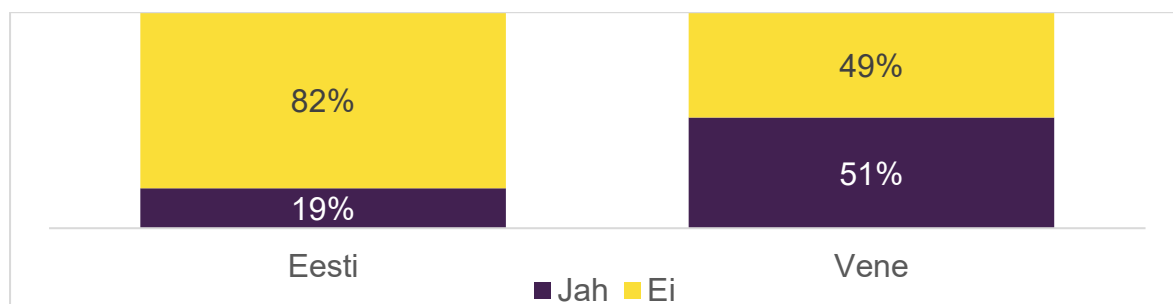
Joonisel 1 on näha, et eraõpetajaid kasutatakse kõige enam Ida-Viru (46%), Harju (36%) ja Tartu maakonnas (24%). Ida-Viru (osati ka Harju) maakonna tulemusi võib seletada sealsete laste vajadusega saada lisatuge eestikeelsele õppele ülemineku reformi tingimustes, kus eraõpetaja aitab keeleoskust parandada. Seda kinnitavad ka viimastel aastatel Eesti ülikoolides kaitstud lõputööd (Kovkin, 2023; Ignatieva, 2025; Orlovskaja, 2025; Levchenko, 2025).

Joonis 1. Eraõpetaja kasutamine maakonniti. Märkus: n=2000.

Allikas: Arenguseire Keskus

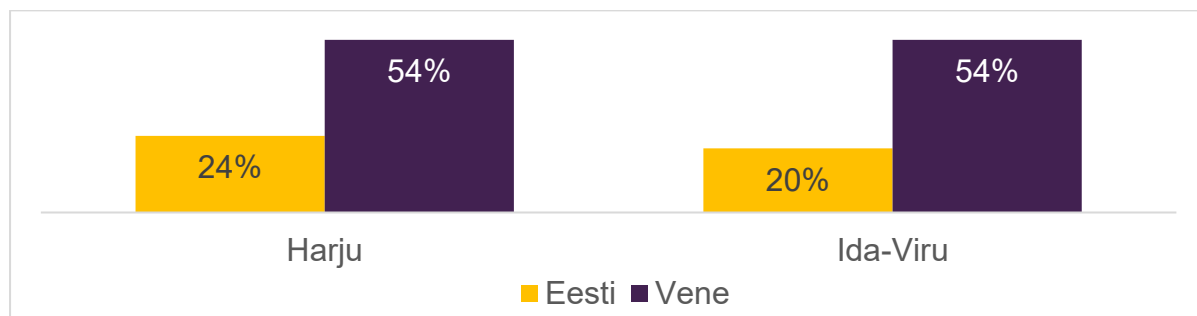
Eraõpetajat kasutavad enim vene pered. Joonisel 2 on näidatud, kui palju on eraõpetajat kasutanud eesti- ja venekeelsed pered. Andmetest selgub, et eestikeelsetest peredest on eraõpetajat kasutanud ainult 19%, samas venekeelsete perede seas on see osakaal üle kahe korra suurem – 51%.

Joonis 2. Eraõpetaja kasutamine keele järgi. Märkus: n (eesti)=1391, n (vene) = 609.

Allikas: Arenguseire Keskus

Joonisel 3 on näha, kuidas erineb eraõpetajate kasutamine vastajate keele ja elukoha lõikes. Andmetest selgub, et nii Harjumaal kui ka Ida-Virumaal kasutavad venekeelsed pered eraõpetajat märgatavalt sagedamini kui eestikeelsed pered. Harjumaal on eraõpetajat kasutanud 24% eestikeelsetest vastajatest, samas venekeelsete seas on see näitaja üle kahe korra suurem – 54%. Sarnane muster kordub ka Ida-Virumaal: eestikeelsetest peredest on eraõpetajat kasutanud 20%, kuid venekeelsetest peredest koguni 54%.

Joonis 3. Eraõpetaja kasutamine vastaja keele ja elukoha (maakonna) järgi. Märkus: n (eesti, Harju) = 584 ; n (vene harju) = 381; n (eesti, ida-viru) = 44; n (vene, ida-viru) = 149.

Allikas: Arenguseire Keskus

1.3. Eraõpetajate kasutamine ainete lõikes

Enim vajatakse abi riigieksami ainetes. Uuringute kohaselt on eraõpetajate nõudlus tugevalt seotud eksamiainetega (Zhan, Bray, Wang, Lykins & Kwo, 2013). Sama muster kordub ka Eestis (joonis 4).

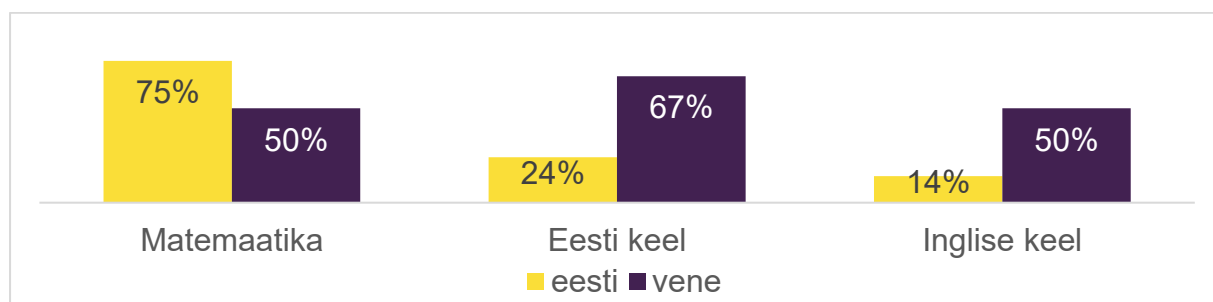

Joonis 4. Ained, kus eraõpetajaid enim kasutatakse (TOP3, tähtsuse järjekorras). Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Matemaatika, eesti keel ja inglise keel on riigieksamite ained, mille tulemused kujundavad noorte edasisi haridusvõimalusi ning on sageli järgmisele haridusastmele liikumise eeltingimus. Eestis võib nende ainete puhul eraõpetajate suuremat kasutamist mõjutada ka õpetajate nappus – just neid õpetajaid otsivad koolid kõige rohkem. EHIS-e andmetel lahkub igal aastal ajutiselt või lõplikult ametist keskmiselt 1459 õpetajat (õppeaastate 2005/06–2021/22 keskmine). Aastati kõigub lahkujate arv 1200 ja 1900 õpetaja vahel, moodustades 8–12% kogu õpetajaskonnast. (Arenguseire Keskus, 2023a) Enim lahkuvad ametist eesti keele, matemaatika ja inglise keele õpetajad (Arenguseire Keskus, 2023a). Varasemad Eesti uuringud on näidanud, et kõige rohkem lahkub õpetajaid just 3. kooliastmes, st 7.–9. klassis (Rootalu, 2022). See omakorda võib suurendada õpilünki ja eraõpetaja kaasamise vajadust, sest sagedased õpetajavahetused ja heade aineõpetajate nappus mõjutavad õppetöö kvaliteeti.

Eesti pered otsivad enim abi matemaatikas, vene pered aga eesti keeles. Joonis 5 näitab selgelt, et eratundide kasutamine erineb märgatavalt sõltuvalt õppija kodukeelest: eesti emakeelega õppijad kasutavad enim eratunde matemaatikas (75%), vene emakeelega õppijate seas on kõige populaarsem eesti keel (67%). Need erinevused viitavad sellele, et vajadus eratundide järele tuleneb suuresti keelelisest taustast ja koolis kogetavatest väljakutsetest.

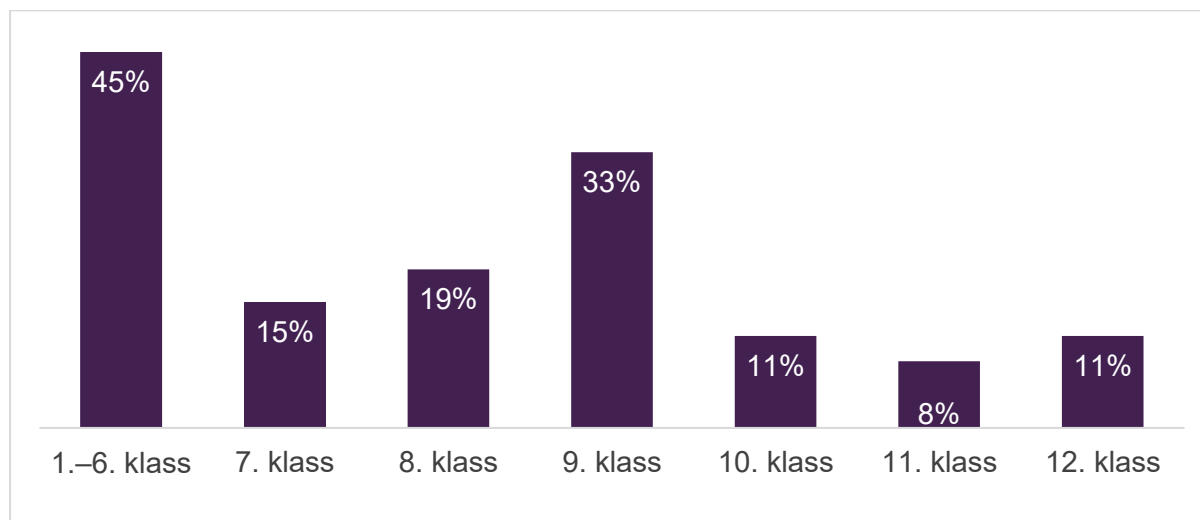
Joonis 5. Ained, kus eraõpetajaid enim kasutatakse, eesti ja vene keele võrdluses (TOP3, tähtsuse järjekorras). Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Eesti kodukeelega pered otsivad enim abi matemaatikas. Mentornaudi eraõpetajate platvormi statistika järgi viidi aastatel 2020–2024 läbi ligikaudu 35 000 eratundi, millest umbes 80% toimusid veebis. Sel ajavahemikul oli platvormil registreerunud ligikaudu 1400 eraõpetajat. Kõige suurem nõudlus oli matemaatika järele – koguni 72% kõigist

tundidest olid matemaatikatunnid. Võrdluseks: eesti keele eratunnid moodustasid samal ajavahemikul umbes 10%.²

Eraõpetajate kasutamine suureneb õpilase vanuse kasvades ja saavutab tipu 9. klassis. Joonisel 6 on näha, et eraõpetaja kasutamine suureneb lapse vanuse kasvades ja saavutab tipu põhikooli lõpus. Seda seostatakse nii uute ja keerukate õppeainete (näiteks füüsika, keemia) ja teemade lisandumisega kui ka lõpu-eksamiteks valmistumisega.

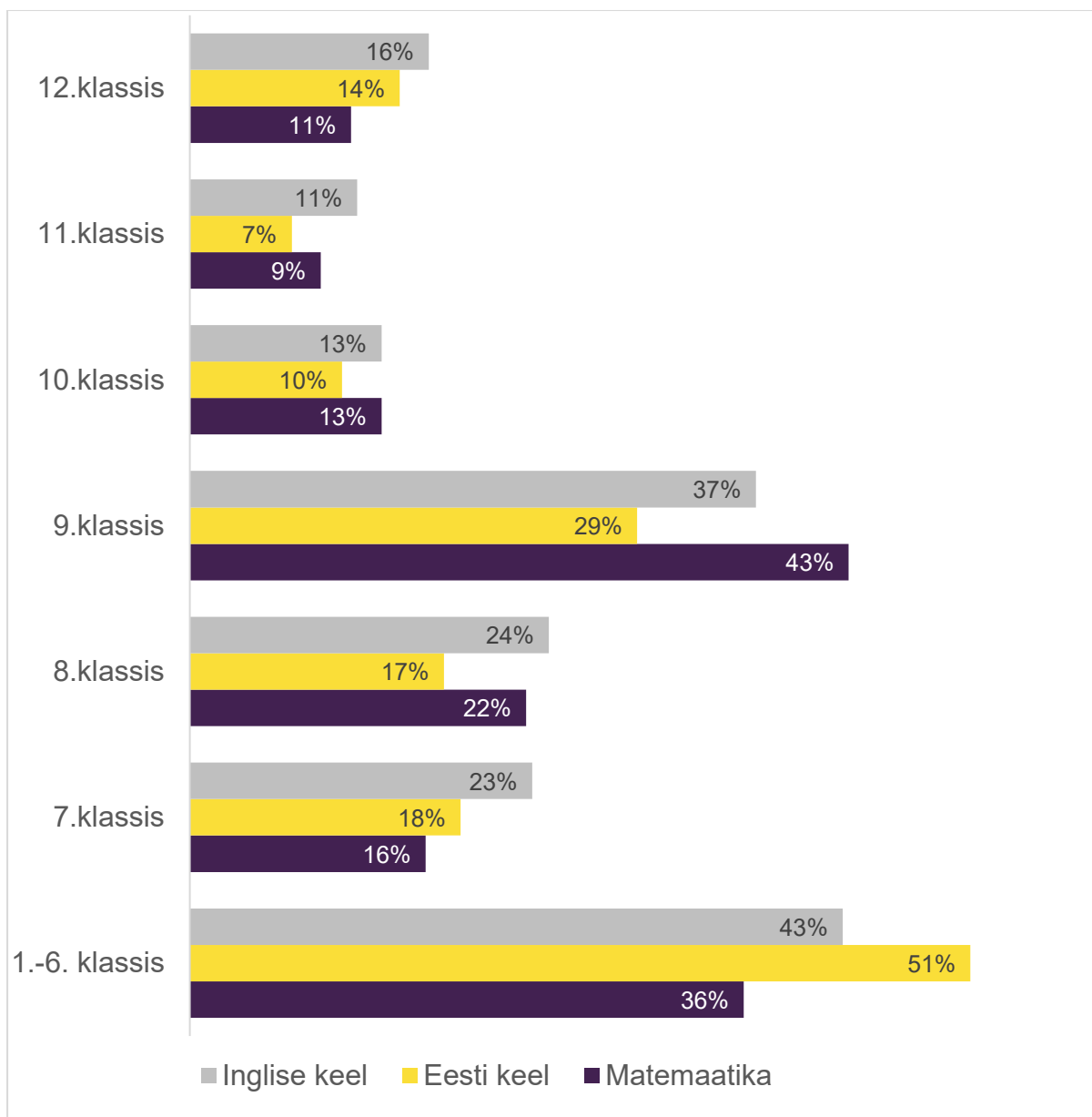

Joonis 6. Eraõpetaja kasutamine klassi lõikes. Märkus: n=569 eraõpetaja kasutajat, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Joonisel 7 on teravalt näha, kuidas just 9. klassis kasvab riigieksami ainetes eraõpetaja kasutamise vajadus. Eraõpetaja kasutamine kasvab lapse vanusega ning murdepunkt saabub ilmselt 3. õppeastmes ehk 7.–9. klassis, kus ained muutuvad raskemaks ja neid tuleb ka juurde. Varasematest Eestis tehtud uuringutest on selgunud, et näiteks matemaatikas tekivad õpiraskused üldjuhul 7. klassis, kus õpe muutub keerukamaks (Hiis-Hommuk, 2024).

² Andmed on saadud Mentornaudilt e-kirja teel.

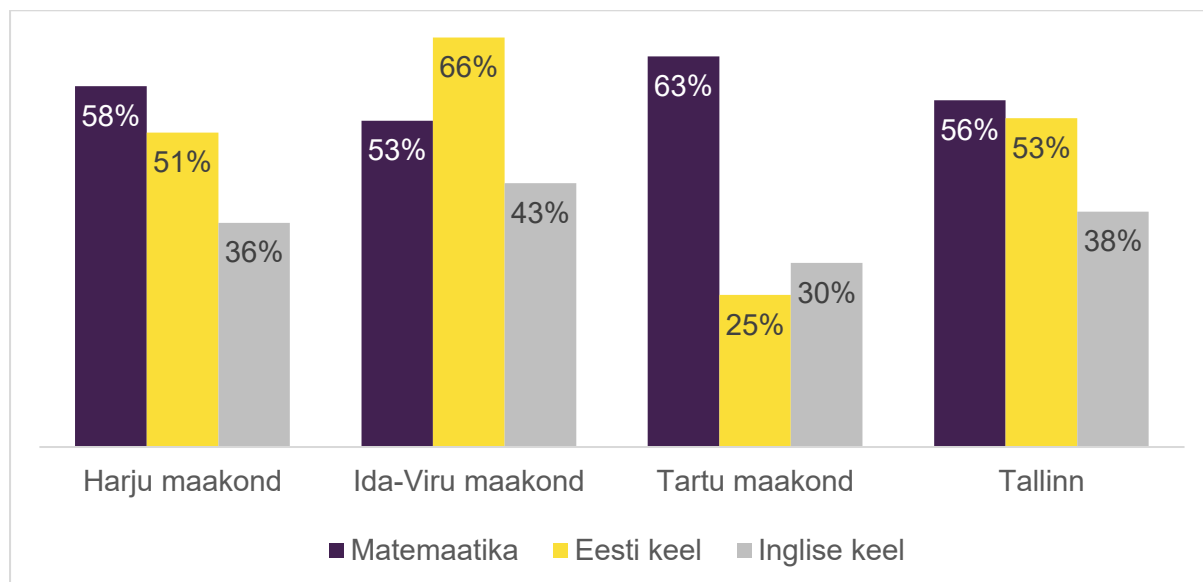

Joonis 7. Eraõpetaja kasutamine ainete ja klasside lõikes Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Vaatleme lähemalt nelja piirkonda (joonis 8), kus eraõpetajaid kasutatakse kõige rohkem: Harju, Ida-Viru ja Tartu maakond ning Tallinn. Ainevaliku mustrid erinevad piirkonniti selgelt. Harju ja Tartu maakonnas kasutatakse eraõpetajaid peamiselt matemaatikas. See peegeldab nii õpetajate nappust kui ka tugevat konkurentsi edasiõppimisel, sest Tallinna piirkonnas on enim kõrge lävendiga koole, sealhulgas ülikoole. Ida-Viru maakond eristub aga eesti keele eratundide väga suure osakaalu poolest – see on seotud üleminekuga eestikeelsele õppele ja vajadusega parandada õpilaste keeleoskust.

Tallinnas on pilt tasakaalustatum, kuid ka siin domineerivad matemaatika ja eesti keel, samas inglise keelt õpitakse eraõppes märksa harvemini. Inglise keele eratunde kasutatakse kõigis piirkondades teiste õppeainetega võrreldes oluliselt vähem. Tõenäoliselt seepärast, et noorte jaoks on inglise keel juba igapäevase suhtlusruumi osa ning kättesaadavad on mitmed veebipõhised õpivõimalused.

Joonis 8. Eraõpetaja kasutamine ainete ja elukoha lõikes. Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

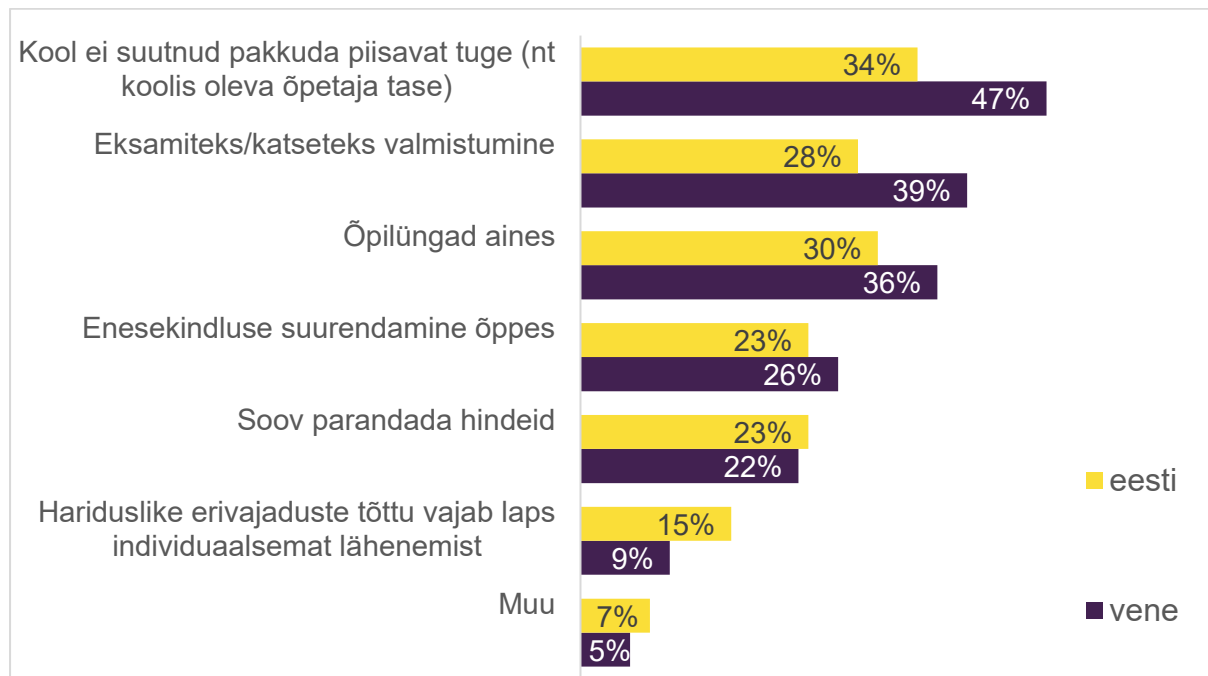
Allikas: Arenguseire Keskus

2. Eraõpetajate kasutamise põhjused

2.1. Motiiv: tugi mahajääjatele ja edasijõudnutele

Joonise 9 põhjal selgub, et eraõpetaja kasutamise kolm peamist põhjust on kooli ebapiisav toetus, eksamiteks valmistumine ja õpilüngad. Need motiivid on olulised nii eesti kui ka vene kodukeelega perede jaoks, kuid mustrid erinevad selgelt: vene pered tajuvad sagedamini, et kool ei paku piisavalt tuge (47% vs. 34%), ning kasutavad eraõpetajat rohkem ka eksamiteks valmistumiseks (39% vs. 28%) ja õpilünkade täitmiseks (36% vs. 30%).

Samas tasub arvestada, et peamised motiivid võivad omavahel tihedalt põimuda. Näiteks võib olukord, kus kool ei suuda pakkuda piisavalt tuge, viia õpilünkade tekkimiseni ning see omakorda tekitada hirmu eksamil läbikukkumise ees. Lisaks ei maksa unustada ka õpilasest endast tulenevaid tegureid – näiteks sagedased puudumised –, mis võivad samuti põhjustada lünki ja suurendada eraõpetaja kaasamise vajadust.

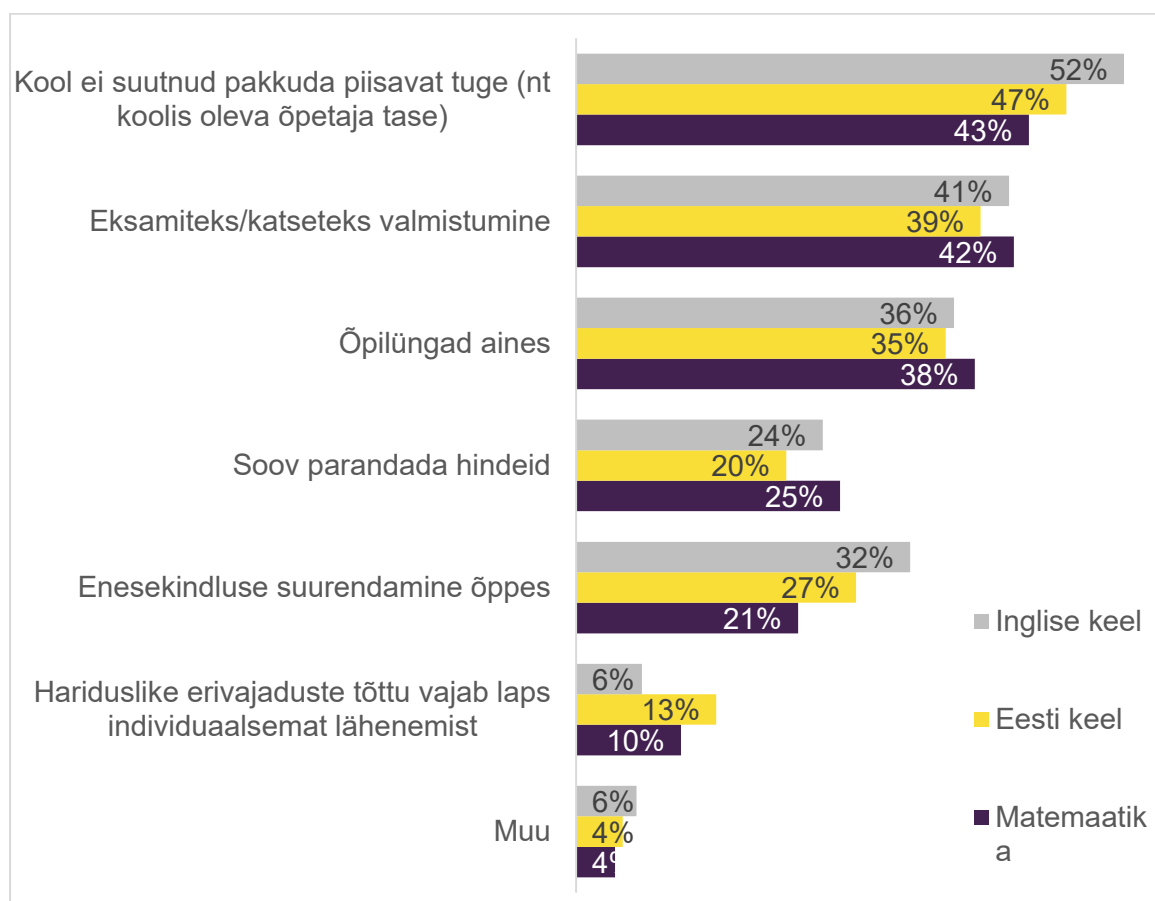

Joonis 9. Eraõpetaja kasutamise põhjused. Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Oluline on tähele panna, et Eestis on aastaid kestnud nii aineõpetajate kui ka tugispetsialistide, näiteks logopeedide, eripedagoogide ja psühholoogide puudus (Arenguseire Keskus, 2023b). Umbes iga viies Eesti õpilane ehk ca 29 000 õpilast on hariduslike erivajadustega, neist ligikaudu 9000 õpilast vajab õpetajate ja tugispetsialistide tõhustatud tuge individuaalse õppe ja kohandatud materjalide kaudu (HTM, n.d.) See süvendab olukorda, kus paljud õpilased ei saa koolis vajalikku tuge ja pöörduvad seetõttu eraõpetajate poole.

Eraõpetajate kasutamise põhjused on kõigis kolmes (eksami)aines üsna sarnased ja viitavad eelkõige sellele, et kooli pakutav tugi ei ole piisav (joonis 10). Inglise keel torkab seejuures eraldi silma: seal otsivad pered eriti sageli lisatuge ning soovivad suurendada lapse enesekindlust keelekasutuses, mida koolitundides alati pakkuda ei õnnestu.

Joonis 10. Eraõpetaja kasutamise põhjused matemaatika, eesti keele ja inglise keele korral. Märkus: n=349 (matemaatika), n=269 (eesti keel), n=191 (inglise keel), valida sai mitu varianti (tulemuste summa ei ole 100%).

Allikas: Arenguseire Keskus

Vaatame lähemalt kolme enim esile toodud põhjust, miks eraõpetajaid kasutatakse.

Kool ei suutnud pakkuda piisavat tuge. Koolisüsteemi puudujäägid on peamine eraõpetajate palkamise põhjus ka teaduskirjanduse kohaselt (Hallsén & Karlsson, 2018). Eestis läbiviidud küsitluses saadud avatud vastuste põhjal tulid peamiste puudustena esile heade õpetajate nappus, liiga suured klassid ja erinev õpitempo. Näiteks selgus, et suuremates linnades takistavad liiga suured klassid õpilastel edasijõudmist ja õpetajatel mahajääjate, aga ka kiiremini edasi liikuda soovijate märkamist. Sellega seoses tehti konkreetne soovitus viia matemaatikaõpe väiksematesse rühmadesse:

Õpilase edu 90% sõltub õpetajast. /.../ Praegu loetakse lastele matemaatikat lihtsalt loenguna ja teadmisi on null. /.../ Kõik lapsed ei ole ju rumalad!

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Osade õppeainete õpetamine peaks kindlasti olema väga väikestes gruppides, et „jalad alla“ saada, eriti matemaatikas jm reaalainetes.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Piisava toe pakkumata jätmine võib viidata nii raskustele kooli standardprogrammi läbimisel kui ka olukorrale, kus õpilane soovib palju kõrgemat taset, kui kool võimaldab:

Mõnes olulises õppeaines tuleks hea tulemuse saavutamiseks õppida lisaks. Kool ei paku piisavalt head taset.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Samas näib eraõpetaja kasutamine olevat ka koolipõhine. Kui kool pöörab õpilünkade tekkimisele tähelepanu, siis vanematel ei teki vajadust eraõpetajat palgata:

Kui on olnud mingi teema, siis oleme saanud koolile info edastada ja kool on õppekvaliteediga tegelenud, seega usaldame kooli.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Üsna kõnekad on 2025. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel gümnasistide seas läbiviidud küsitluse tulemused selle kohta, milliseid muutusi nad matemaatika õpetamises sooviksid (HTM, 2026). Gümnaasiumilõpetajad soovisid eelkõige, et matemaatikaõpetajad kasutaksid paremaid ja mitmekesisemaid õpetamismeetodeid, struktureeriks tunde teistmoodi ning pakuksid stabiilsemalt kvaliteetset õpet. Mitmed õpilased tõid probleemina välja ka õpetajate suhtumise õpilastesse ning avaldasid soovi, et õpetajat oleks võimalik vahetada. Lisaks sooviti matemaatika teemade läbimiseks rohkem aega, rohkem individuaalset tuge, väiksemaid õpperühmi ning taseme- või temporühmade kasutamist – teisisõnu paindlikumat ja õppijakesksemat lähenemist. Kokkuvõttes on koolis loodud õpikeskkond ja õpitingimused üks olulisemaid tegureid, millest sõltub, kas õpilane vajab lisatuge ja pöördub eraõpetaja poole või mitte.

Eksamiteks valmistumine. Uuringute kohaselt kasutavad õpilased eraõpetajalt saadud lisatunde sageli just n-ö ellujäämisstrateegiana kriitilistel hetkedel, mil hariduslik läbikukkumine on väga tõenäoline – eksamite eel (Šťastný, 2017). Riikides, kus õpilasi ootavad haridusteel ees kõrge panusega testid või lõpueksamid, on eratundide ja lisatuge pakkuva varihariduse levik tavaliselt suurem (Zwier, Geven & Van De Werfhorst, 2020).

Varasemad Soomes tehtud uuringud näitavad, et isegi tasuta kõrghariduse korral on suuremad ülikooli pääsemise võimalused linnades elavatel noortel, kelle pere sotsiaalmajanduslik taust on parem ja kes on enne ülikooli astumist osalenud tasulistel ettevalmistuskursustel. Eriti paistavad silma tiheda konkurentsiga erialad, nagu meditsiin, majandus, õigusteadus ja haldusõpe, kus märkimisväärne osa sisseastujatest on osalenud tasulistel kursustel – kursustel, mis valmistavad õpilasi ette kas gümnaasiumi lõpus toimuvaks riigieksamiks või kõrgkoolide sisseastumiseksamiks. (Kosunen, Haltia, Saari, Jokila & Halmkrona, 2021)

Eesti puhul võib esile tuua ka tasulise ettevalmistuse 1. klassi vastuvõtukatseteks:

[Kasutasime eraõpetajat koolikatsete eduka sooritamise eesmärgil. Laps arenes kiiresti ja sai kooli sisse.](#)

- Eraõpetajat kasutanud lapsevanem

Õpilüngad aines. Avatud vastustest selgus, et õpilüngad tekivad enamasti kahel põhjusel: liiga kiire tempo klassiruumis ja lapse koolist puudumine. Seega kujuneb eraõpetajalt abi otsimise vajadus kooli pakutava toe piiratuse ja õpilase enda õppimisolukorra koosmõjul.

Koolis õpetaja võttis teemasid nii tempokalt edasi, et kui laps puudus, ei saanud ta äkki enam tunnis midagi aru. Õpetaja ei pakkunud mingit tuge. /.../ Saime eraõpetajalt väga head abi, mida polnudki üldse palju vaja, et laps saaks uuesti teemaga edasi minna.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Eesti puhul tuli seoses eestikeelsele haridusele ülemineku reformiga üsnagi teravalt välja vene kodukeelega laste vajadus eesti keele oskuse parandamiseks. Kuna õppetöö ei toimu laste emakeeles, võib juba tunniplaani ülesehitus laste õpiraskusi süvendada, näiteks kui erinevate keelte tunnid on järjestikku ja laps peab lühikese aja jooksul liiga paljudes keeltes toimetama.

Koolis peaks olema rohkem eesti keele tunde. Ja mitte mingil juhul ei tohiks erinevate keelte tunnid toimuda järjest üksteise järel – see tekitab õppimises segadust!

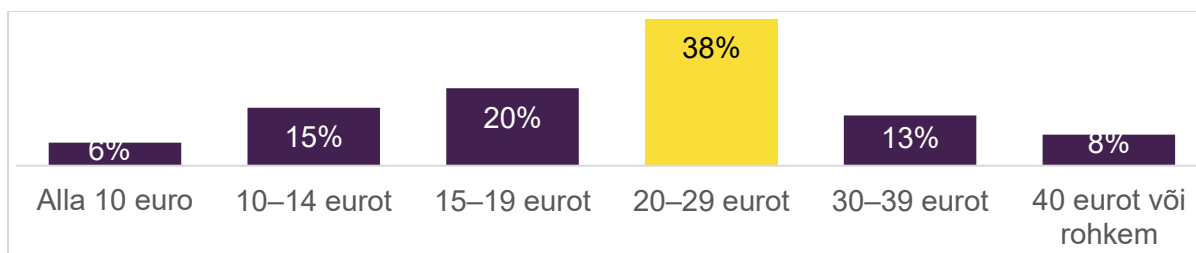
- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Seoses üleminekuga eestikeelsele õppele pidime võtma matemaatika eraõpetaja, sest laps ei saa eesti keeles õpetatavast matemaatikast lihtsalt aru.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

2.2. Eraõpetajate maksumus

Eestis on eraõpetaja tunnitasu enamasti 20–29 eurot, kuid 21% eraõpetajat kasutanud lapsevanematest on maksnud ühe tunni eest ka 30 eurot või rohkem (joonis 11).

Joonis 11. Eraõpetaja tunnihind. Märkus: n=569.

Allikas: Arenguseire Keskus

Teistes riikides tehtud uuringute najal on teada, kuidas eraõpetaja tasu kujuneb. Tšehhi eraõpetajate turu näitel mõjutavad tunnihinda oluliselt eraõpetaja vanus ja haridustase, mis viitavad kogemusele ja kvalifikatsioonile. Samuti mängib rolli sugu: naiste pakutud tunnitasu osutus üldiselt madalamaks kui meestel. Võõrkeelte õpetamisel on eratundide hinnad kõrgemad kui kõigis teistes õppeainetes, isegi matemaatikas. (Šťastný, 2017)

Tabel 3 annab ülevaate tunnihindadest kahe Eestis tegutseva eraõpetajaid vahendava platvormi näitel. Veebiõpe on enamasti veidi soodsam kui kontaktõpe, kuid erinevus pole suur – mõlemal juhul võib hind ulatuda 40–50 euronis tunnis. Matemaatika ja eesti keel võõrkeelena on platvormidel kõige kallimate ainete hulgas, mis peegeldab nii nende ainete suurt nõudlust kui ka vastava kvalifikatsiooniga õpetajate nappust. Inglise keele eratunde pakutakse veidi laiemas hinnavahemikus. Kokkuvõttes näitab tabel, et eratundide turg on väga mitmekesine ning hinnad võivad perede jaoks kujuneda märkimisväärseks kuluks.

Tabel 3. Eraõpetajate tunnihind platvormidel ainete lõikes (Tallinnas)

	Mentornaut	Superprof
Matemaatika		
veebiõpe	15–50€	8–40€
kontaktõpe	20–50€	15–50€
Eesti keel võõrkeelena		
veebiõpe	20–50€	10–40€
kontaktõpe	20–50€	10–35€
Inglise keel		
veebiõpe	15–50€	10–56€
kontaktõpe	20–50€	10–47€

Allikas: andmed saadud nimetatud platvormidelt.

Lapsevanemate hulgas korraldatud küsitluse kohaselt selgub, et enamiku lapsevanemate aastane kulu eraõpetajatele jääb vahemikku 100–499 eurot – sellesse kategooriasse kuulub 45% vastanutest (tabel 4). Väiksema osa, 21%, kulud jäävad vahemikku 500–999 eurot ning 23% lapsevanematest kulutab eraõpetajatele üle 1000 euro aastas.

Maksan iga kuu eraõpetaja eest 260 eurot. /.../ Kool ei suuda kõiki aidata, seal on liiga palju lapsi.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Keele lõikes ilmneb märkimisväärne erinevus: eesti keelt kõnelevad lapsevanemad kulutavad üldiselt vähem. Neist 59% jääb kulutustega 100–499 euro vahemikku ja ainult 6% ületab 1000 euro piiri. Vene keelt kõnelevate lapsevanemate seas on pilt vastupidine: 34% kulutab 100–499 eurot, samas üle 1000 euro kulutajaid on tervelt 21%. See viitab asjaolule, et vene perede seas on eraõpetajate kasutamine intensiivsem ja kulukam.

Tabel 4. Kulu eraõpetajale kõige intensiivsemal aasta kokku

Kulu eraõpetajale	Keel		Kõik
	Eesti	Vene	
alla 100 euro	18%	4%	10%
100–499 eurot	59%	34%	45%
500–999 eurot	14%	28%	21%
üle 1000 euro	6%	21%	23%

Allikas: Arenguseire Keskus. Märkus: n=569.

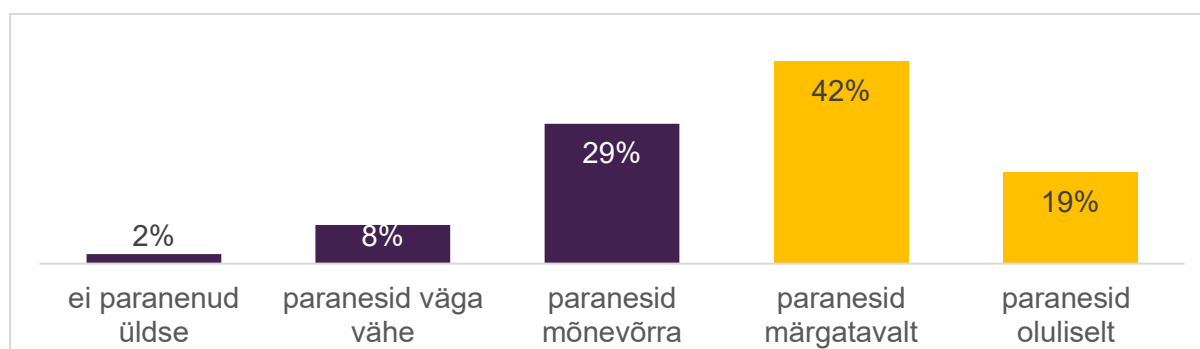
Välismaiste uuringute najal on teada, et eeskätt enne olulisi eksameid kasvab eraõpetajatelt võetud tundide arv, seega ka kulu pere jaoks. Hongkongi õpilased veedavad enne eksamiperioode eraõpetaja käe all keskmiselt 2,8 tundi nädalas, ent see näitaja võib küündida ka 50 tunnini ehk õpilased veedavad eraõpetaja juures rohkem aega kui koolis (Zhan, Bray, Wang, Lykins & Kwo, 2013). Tšehhis korraldatud küsitlustest on selgunud, et umbes pooled õpilased pühendavad tavaajal eratundidele keskmiselt 1–3 tundi nädalas, eksamiperioodide eel kordades enam (Bray, 2020).

Eesti kohta on lõputöödest teada, et vene kodukeelega õpilased võtavad eratunde 1–2 korda nädalas, 1 tund korraga (Kovkin, 2023).

Kui palju kulutatakse Eestis enne riigieksamit eraõpetajale? Selgitamiseks välja, kui palju võib riigieksamieelne eraõpetus maksma minna, saab teha lihtsa arvutuse. Oletame, et õpilane alustab põhikooli matemaatikaeksamiks valmistumist kolm kuud varem ja käib kord nädalas kaks tundi kestvas eratunnis. Võttes aluseks keskmise tunnihinna 25 eurot, kujuneb vanemate kuluks umbes 50 eurot nädalas. Kolme kuu jooksul teeb see kokku 600 eurot. Kui õpilane võtaks eratunde septembrist aprillikuuni, ulatuks summa 1600 euroni.

2.3. Eraõpetajate profiil ja tulemuslikkus

Analüüsist nähtub, et eraõpetaja toel on enamikul lastel toimunud selge areng (joonis 12). Vaid 2% lapsevanematest hindas, et nende lapse tulemused ei paranenud üldse, ja 8% leidis, et paranemine jäi väga tagasihoidlikuks. Samas üle 60% lapsevanematest märkas oma lapse puhul tänu eraõpetaja kasutamisele märgatavat või olulist arengut.

Joonis 12. Hinnangud eraõpetaja tulemuslikkusele. Märkus: n=569.

Allikas: Arenguseire Keskus

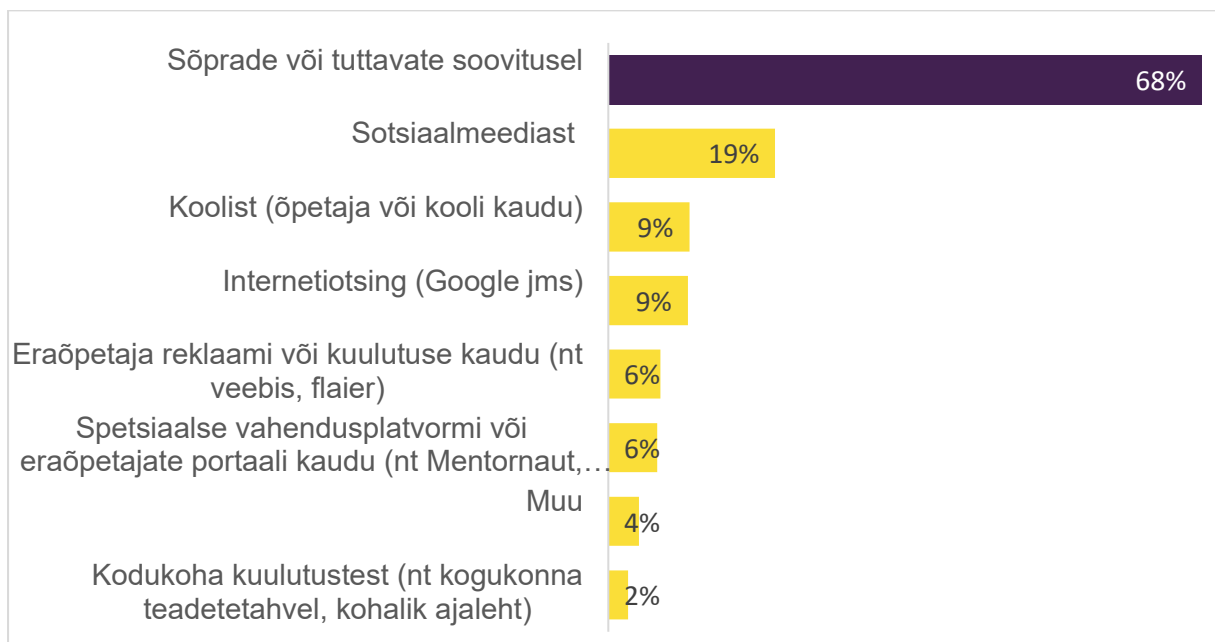
Julgustan vanemaid oma lapsega rääkima ja abi otsima, kui on õpiraskused / puudub klapp õpetajaga. Meie laps sai kogemuse, kus hindest F sai aastaga hinne A.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Kuidas eraõpetaja leitakse? Enamik lapsevanemaid leiab eraõpetaja sõprade või tuttavate soovitude kaudu (joonis 13). See näitab, et usaldus ja isiklik kogemus on eraõpetaja valikul määrava tähtsusega. Vanemad toetuvad eelkõige neile, kelle arvamust nad peavad kindlaks ja usaldusväärseks.

Oluline on leida professionaalne eratuutor, sest oleme mitu korda sattunud ebapädevate inimeste otsa.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Joonis 13. Eraõpetaja leidmise viisid. Märkus: n=569, valida sai mitu varianti (protsendid ei summeeru 100%)

Allikas: Arenguseire Keskus

Kes on eraõpetajad? Eestis ei ole eraõpetajate profiili uuritud, mistõttu saab siin üksnes teistes riikides tehtud uuringutele tugineda (joonis 14). Kõige tõenäolisemalt tegutsevad eraõpetajana tegevõpetajad ja üliõpilased. Gruusia näitel kujuneb madalate palkadega üldharidussüsteemis eratundide andmine õpetajatele omamoodi

ellujäämisstrateegiaks ehk võimaluseks oma erialal lisaraha teenida (Kobakhidze, 2014). Seejuures annavad mitmed õpetajad eratunde samadele õpilastele, keda nad koolipäevalgi õpetavad, mis tõstatab küsimuse võimaliku hariduskorruptsiooni kohta (*ibid.*). Euroopa Komisjoni hinnangul on tegevõpetajatest eraõpetajate osakaal eriti suur Lõuna- ja Kesk- ning Ida-Euroopas (Bukowski, 2017).

Tšehhis on leitud, et 52% eraõpetajatest omab kõrgharidust, st 42% on kõrghariduseta (Šťastný, 2017). Viimasel on aga loogiline põhjendus – 34% eraõpetajatest on üliõpilased ja 10% kaasõpilased.

Kõige paremad eraõpetajad olid noored üliõpilased.

- Eraõpetajat kasutanud lapsevanem

Joonis 14. Eraõpetajate profiil. Märkus: n=1142 veebis end eraõpetajana reklaaminud inimest.

Allikas: Eneli Kindsiko koostatud, Šťastný (2017) baasil.

3. Eraõpetajate roll haridussüsteemis

3.1. Eraõpetajate turgu kujundavad tegurid

Eraõpetajate turgu kujundavad koolisüsteemist tulenevad tegurid, õpilastest ja nende peredest tulenevad tegurid ning ühiskondlikud ja tehnoloogilised tegurid.

1. Koolisüsteemist tulenevad tegurid. Eraõpetajate turgu kasvatavad järjest enam koolisüsteemi sisemised pingekohad. **Haridusreformid** toimuvad järjest kiiremas tempos: riik soovib tõsta õpetajate palku, reguleerida kutsestandardeid, tõsta tugispetsialistide arvu ja korrastada haridusvõrku, mis muudab oluliselt paremaks koolide võimekuse pakkuda individuaalset tuge ning võib vähendada eraõpetajate järele tekkinud vajadust.

Koolides võiksid olla sellised õpetajad, et eraõpetajaid ei oleks vaja õpilünnade likvideerimiseks. Eraõpetajad võiksid aidata rohkem aines edasijõudnuid.

- Eraõpetajat kasutanud lapsevanem

Eraturu nõudlust suurendab **õpetajate puudus**, kogenud õpetajate lahkumine ja suur tööjõu voolavus koolides. Kui õpetajad vahetuvad sageli või teatud ainevaldkondades (näiteks matemaatika ja keeled), tekivad õpilastel õpilüngad, mida kool ja vanemad üksi ei suuda korvata. Ka **suurtes klassides** jääb individuaalset tähelepanu napiks ning distantsõppe järelmina tekkinud õpipuudujäägid on näidanud, et koolid ei jõua kõiki õppijaid ühtmoodi toetada.

Kool peaks tagama sellise õpetamise, et ei tekiks vajadust võtta eraõpetajat.

- Eraõpetajat kasutanud lapsevanem

Eesti puhul on eraõpetajate nõudlust suurendavaks teguriks üleminek eesti õppekeelele. Andmetest ilmneb üsna selge **keeleline erinevus**: eraõpetajat kasutavad enim vene pered, kes soovivad oma lapsi eesti õppekeelele üleminekul aidata, ja enim selliste koolide õpilased, kus tuntakse, et koolis puudub piisav keeleõppe tugi.

Lapsed vajavad abi üleminekul eesti keelele, sest arusaamatus tekitab raskusi ja huvipuudust. Motivatsiooni pole, kuna nad ei näe tulemusi – on vaid negatiivne kogemus. Emakeelt ei õpita vajalikul tasemel, mis halvendab laste konkurentsivõimet ja haridustaset.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

Väga sooviks, et riik/kool/linn aitaks lastel (ja vanematel) eesti keelt tasuta õppida – lisaks kooliprogrammile.

- *Eraõpetajat kasutanud lapsevanem*

2. Õpilastest ja peredest tulenevad tegurid. Ka perede ootused ja lapse **individuaalsed vajadused** kasvatavad tugevalt eraõpetajate nõudlust. Lapsed, kes tunnevad, et vajavad rohkem seletamist, julgustust või rahulikumat tempot, saavad eraõpetajalt just seda, mida suur klass ei võimalda – keskendumist, enesekindlust ja turvalist õpikeskkonda. Paljud vanemad soovivad **parandada lapse õppeedukust** või lihtsalt tagada, et ta ei jääks klassikaaslastele alla.

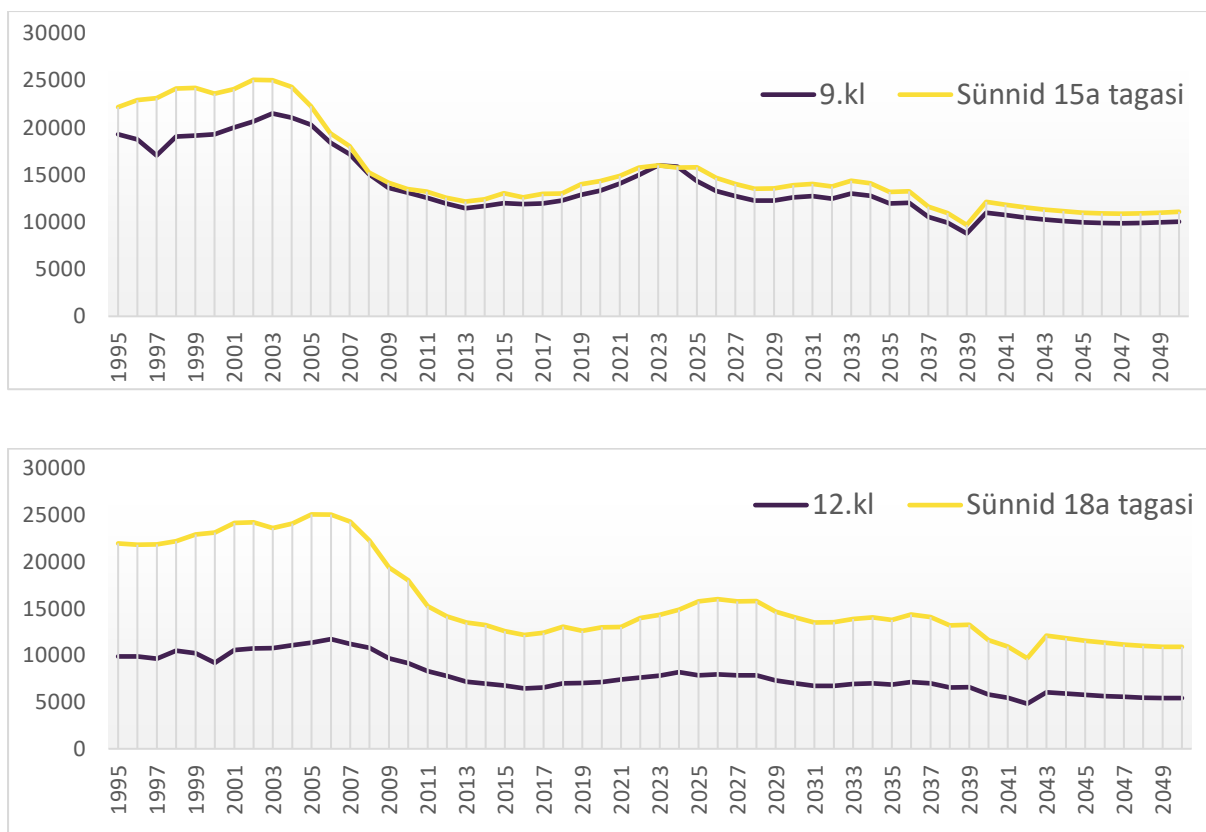
Sotsiaalses plaanis suurendab eraõpetajate nõudlust see, et õpilüngad on muutunud püsivaks haridusmaastiku osaks. **Distantsõppe** pikaajalised mõjud, õpilaste üha heterogeensem võimekus ja erinev õppimistempo loovad olukorra, kus koolid ei jõua kõiki õppijaid võrdselt toetada. **Hariduslike erivajadustega** õppijate arv on kasvanud, kuid koolide tugisüsteemid ei jõua kõigile vajalikku individuaalset tuge pakkuda. Lisanduvad juba mainitud **keelalise taustaga seotud erinevused** – vene kodukeelega pered pöörduvad eraõpetajate poole sagedamini, sest tajuvad, et kooli tugi ei ole alati piisav.

3. Ühiskondlikud ja tehnoloogilised tegurid. Tehnoloogilised platvormid kujundavad kiiresti ümber viisi, kuidas õppijad ja eraõpetajad teineteist leiavad. Selline globaliseerumine muudab eraõpetuse paremini kättesaadavaks **24/7 teenuseks** ja ilmselt ka järjest odavamaks, soodustades selle levikut. Sestap kujuneb välja täiesti uus dünaamika, kus kontaktõpet pakkuvatel eraõpetajatel tuleb nii hinna, kvaliteedi kui ka spetsialiseerumise osas konkureerida platvormiõppega.

Tehisintellektist saab eraõpetuse valdkonnas kiiresti võtmetegur, mis võimaldab täpset diagnostikat, personaalseid õpiradu ja adaptiivseid ülesandeid. Tehisintellekt muudab õpetaja töö andmepõhisemaks ja tõhusamaks, võimaldades tal keskenduda nendele osadele, kus inimlik selgitus, motivatsioon ja suhtetugi on asendamatud. Samal ajal võib süveneda üldhariduskoolides **tehnoloogialõhe**: õpetajate digipädevus on ebaühtlane, koolide tehniline võimekus erineb märkimisväärselt ning osa koolidest ei suuda tehisaru kiire arenguga sammu pidada. Nii tekivad uued õpilüngad mitte ainult aineoskustes, vaid ka tehnoloogia kasutamise võimekuses. See sunnib peresid otsima tuge eraõpetajatelt, kes suudavad pakkuda just seda individualiseeritud ja tehnoloogiat toetavat õpet, mida koolides ei jõuta või ei osata pakkuda.

Eraõpetajate turgu kujundavate ühiskondlike tegurite hulka kuulub ka **demograafiline olukord**, kuna Eesti koolisüsteem toimib selgelt demograafiliste lainete mõjul. Suurema sündimusega aastakäigud jõuavad kooli suuremate lendudena, mis toob kaasa suuremad klassid, õpetajate koormuse kasvu ja piiratumad võimalused individuaalseks õppetööks. Sellistes tingimustes ei suuda kool sageli pakkuda piisavat personaalset tuge kõigile õppijatele, mistõttu suureneb perede valmisolek otsida abi eraõpetajatelt.

Joonis 15. Demograafilised kõikumised ning 9. ja 12. klassi õpilaste arv

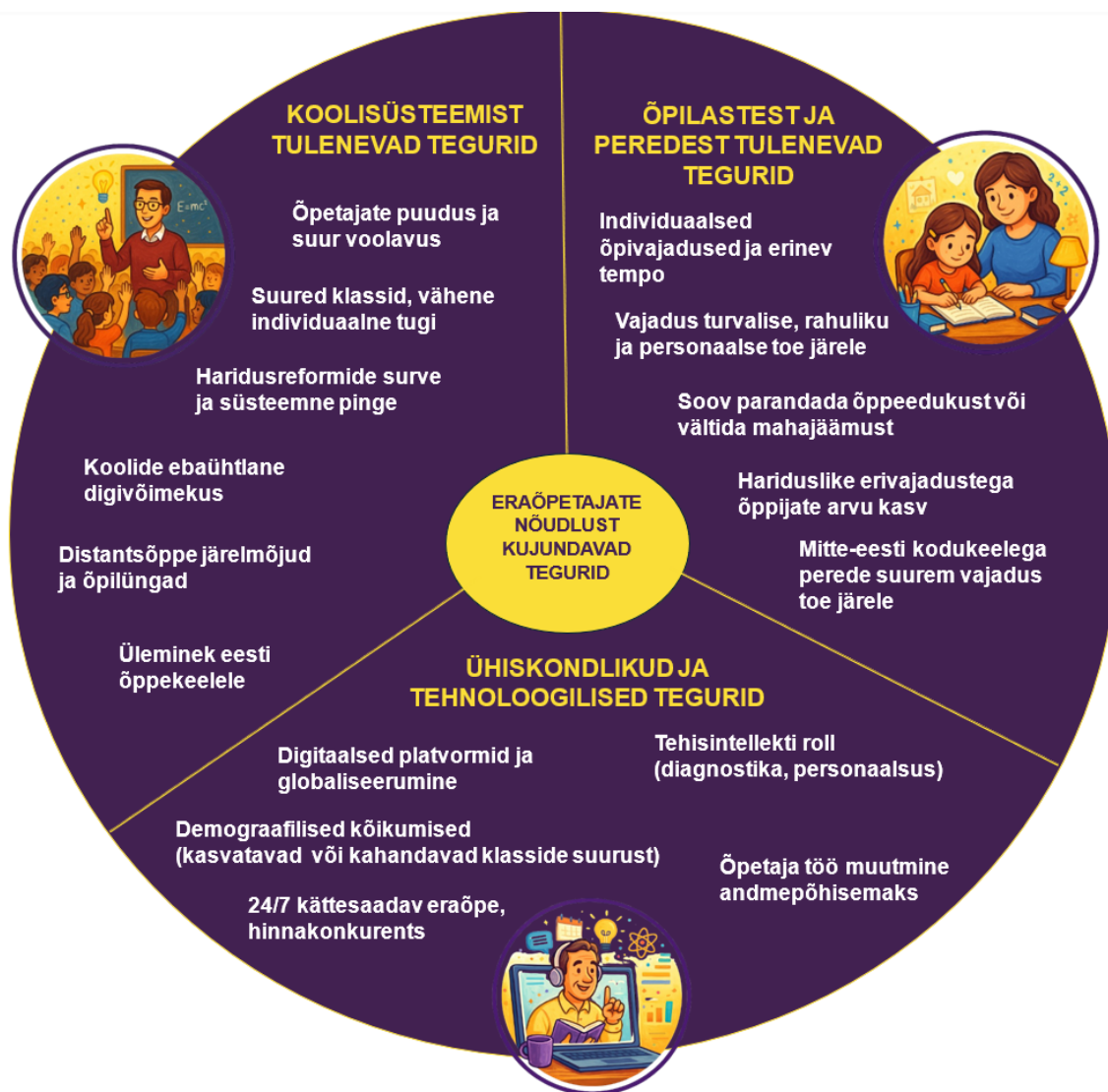
Allikas: Statistikaamet, tabelid HT18, RV030, RV088. Märkus: Rahvastikuprognosis stsenaarium 3 (madalam sündimus, madalam suremus, ränne tasakaalus). Alates 2025. aastast prognoos.

Madala sündimusega perioodidel võivad koolid ja koolivõrk küll kahaneda, kuid õpetajate puudus ja ressursipiirangud ei kao, vaid jaotuvad ümber, säilitades surve õppetöö kvaliteedile. Seega võimendavad demograafilised kõikumised struktuurseid pingeid koolisüsteemis ning kaudselt kasvatavad nõudlust eraõpetajate järele, eriti perioodidel, mil suured õpilasarühmad vajavad korraga rohkem tuge, kui koolisüsteem on võimeline pakkuma.

Siinkohal on tegu mitme teguri koosmõjuga. Näiteks õpilaste arvu vähenemine ei pruugi automaatselt tähendada eraõpetajate turu kahanemist, sest kui koolides on jätkuvalt õpetajate puudus, kasutavad vanemad kooli puudujääkide kompenseerimiseks endiselt eraõpetajate abi.

Õpilaste arvu vähenemine ei avaldu ka ruumiliselt ühtlaselt, sest regionaalsed erinevused on märkimisväärsed ning suuremates linnades võib õpilaste arv riigisisese rände ja teenusrände mõjul hoopis kasvada (Arenguseire Keskus, 2023b). See tähendab, et kuigi laste arvu üldine kahanemine võiks teoreetiliselt vähendada ka

vajadust õpetajate järele, väheneb nende vajadus siiski peamiselt maapiirkondades, samal ajal kui linnades on õpetajate nappus jätkuvalt terav. Selline regionaalne nihestus süvendab haridussüsteemi tasakaalutust: õpetajate ülejääk ja alakoormus maal ei lahenda linnakoolide personalipuudust ning raskendab õpetajate paindlikku ümberpaiknemist. Selle tagajärjel püsib surve nii koolidele kui ka peredele, kes otsivad täiendavaid lahendusi, sealhulgas eraõpet, just linnalistes piirkondades, kus nõudlus haridusteenuste järele on suurim.

Joonis 16. Eraõpetajate nõudlust kujundavad tegurid

Allikas: Eneli Kindsiko

3.2. Hariduslik (eba)võrdsus

Hariduslik ebavõrdsus tähendab olukorda, kus õppijate võimalused haridusele ligi pääseda, seda omandada ja sellest tulevikus kasu lõigata sõltuvad nii kodu kui ka kooli sotsiaalmajanduslikest ressursidest, näiteks pere majanduslikest võimalustest, aga ka kooli rahastusest, õpetajate kättesaadavusest ja õpikeskkonna kvaliteedist.

Eraõpetaja palkamine: jõukamate strateegia, vaesemate hädalahendus. Variharidus ehk eraõpetajate turg ei ole üheselt hea ega halb – selle mõju võib olla kahetine. Oluline on küsida, miks eraõpetajat kasutatakse. Ühelt poolt võib see suurendada hariduslikku ebavõrdsust, kui üldhariduskoolis on tõsised puudujäägid ja jõukamad lapsevanemad asuvad õpilünki eraõpetajaid kaasates ise kinni maksma. Teisalt võib see olla väga oluline tugisüsteem just nendele õpilastele, kellel koolis jääb teatud toest puudu. Näiteks on lapsel juba niigi head akadeemilised tulemused, ent eraõpetaja võetakse enesekindluse kasvatamiseks.

Võtsime eraõpetaja lapse soovil. Ta tahtis end matemaatikas kindlamalt tunda nii eksamil kui gümnaasiumi-katsetel. Selle kindlustunde laps ka sai.

- Eraõpetajat kasutanud lapsevanem

Just Aasia riikide näitel on esile toodud, et taskukohased ja õpilase vajadustele kohandatud eratunnid aitasid vähendada hariduslikku ebavõrdsust, pakkudes lisatuge nõrgematele õppijatele, keda üldhariduskoolid aidata ei suutnud (Kim, 2016).

Teadlased väidavad, et ebavõrdsus tuleneb eelkõige sellest, et privilegeeritud perede lapsed kasutavad eratunde strateegilisemalt. Nad saavad endale lubada kallimaid ja paremini kvalifitseeritud õpetajaid ning kasutada eratunde ennetavalt või õpitegevuse rikastamiseks. Vähemate võimalustega õpilased võtavad eratunde peamiselt „ellujäämise“ eesmärgil kriitilistel hetkedel, kui koolis läbikukkumine on juba väga tõenäoline. (Ristić Dedić & Jokić, 2013) Seega, **eraõpetuse kasutamisel saab eristada kahte efekti: rikastav efekt, kus juba tugev õpilane soovib veelgi edasi areneda, ja päästev efekt, kus eratundide abil püütakse vältida aines läbikukkumist.**

Eraõpetajad kui üldharidussüsteemi partner. Maailmapanga uurijate hinnangul võib eraõpetajate turg teatud mõistlike eelduste korral haridussüsteemi tõhusust isegi suurendada (Dang & Rogers, 2008). Näiteks võivad koolid kaaluda järjest enam teenuse sisseostmise mudelite rakendamist, mille korral individuaalse õpiabi osutamine ei ole enam koolis töötavate õpetajate õlgadel, vaid seda tellitakse vastavalt vajadusele professionaalsetelt eraõpetajatelt või platvormidelt (*ibid.*).

See tekitab küsimuse, kas ja kuidas võiks riik hakata rahastama individuaalse õpiabi teenuseid, näiteks õppimisvautšerite kaudu. Selline asjade käik viitab nihkele, et eraõpetajatest võib saada riikliku haridussüsteemi strateegiline partner, mitte pelgalt vabaturu teenuse osutaja, kelle abil pered ise õpilünki täidavad. Seega, **oluline on mõtestada, milline on eraõpetajate turu laiem potentsiaal Eesti üldhariduskoolide kõrval ja kas eraõpetajad võiksid olla ka üldhariduskoolide strateegiliseks partneriks.**

Viidatud allikad

- Arenguseire Keskus. (2023a). [Õpetajate ametist lahkumine](#). Tallinn: Arenguseire Keskus.
- Arenguseire Keskus. (2023b). [Õpetajate järelkasvu tulevik](#). *Trendid ja stsenaariumid aastani 2040*. Tallinn: Arenguseire Keskus.
- Bary, M., Zhan, S., Lykins, C., Wang, D., & Kwo, O. (2014). Differentiated demand for private supplementary tutoring: Patterns and implications in Hong Kong secondary education. *Economics of Educational Review*, 38(1), 24-37.
- Boehm, J. (2018). Supplementary education. *Journal of Education in Black Sea Region*, 4, 44-52.
- Boudreau, E. (6. mai 2021. a.). [The Rapid Rise of Private Tutoring](#). Harvard Graduate School of Education.
- Bray, M. (2009). [Confronting the Shadow Education System: What Government Policies for What Private Tutoring?](#) Paris: UNESCO.
- Bray, M. (2011). [The challenge of shadow education: Private tutoring and its implications for policy makers in the European Union](#). Brussels: European Commission.
- Bray, M. (2013). Shadow Education: Comparative Perspectives on the Expansion and Implications of Private Supplementary Tutoring. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 77, 412-420.
- Bray, M. (2020). Shadow Education in Europe: Growing Prevalence, Underlying Forces, and Policy Implications. *ECNU Review of Education*, 4(3), 442-475.
- Bray, M. (2022). Shadow Education in Asia and the Pacific: Features and Implications of Private. W. O. Lee, P. Brown, A. Goodwin, & A. Green (toim.), *International Handbook on Education Development in Asia-Pacific* (lk 1-23). Singapore: Springer.
- Bray, M. (18. detsember 2023. a.). [Regulating private tutoring for public good](#). UNESCO.
- Būdienė, V., & Zabulionis, A. (2006). Lithuania. I. Silova, V. Būdienė, & M. Bray (toim.), *Education in a hidden marketplace: Monitoring of private tutoring* (lk 211-235). Open Society Institute.
- Bukowski, P. (2017). [Shadow Education within the European Union from the Perspective of Investment in Education](#). *EENEE Ad hoc Report 2*.
- Campani, G. (2013). Private tutoring in Italy: Shadow education in a changing context. M. Bray, A. Mazawi, & R. Sultana (toim.), *Private tutoring across the*
- Arenguseire Keskus | www.arenguseire.ee

- Mediterranean: Power dynamics, and implications for learning and equity* (lk 115-128). Sense Publishers.
- Cullinane, C., & Montacute, R. (2023). [*Tutoring - the new landscape: Recent trends in private and school-based tutoring*](#). London: The Sutton Trust.
- Dang, H. A., & Rogers, F. H. (2008). The Growing Phenomenon of Private Tutoring: Does It Deepen Human Capital, Widen Inequalities, or Waste Resources? *The World Bank Research Observer*, 23(2), 161–200.
- Długosz, P. (2017). Korepetycje uczniów jako przykład praktyki w polu edukacyjnym—Polska, Ukraina, Węgry. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 108-133.
- Grand View Research. (2024). [*Private Tutoring Market \(2023-2030\)*](#). Grand View Research.
- Hallsén, S., & Karlsson, M. (2018). Teacher or friend? – consumer narratives on private supplementary tutoring in Sweden as policy enactment. *Journal of Education Policy*, 34(5), 631–646.
- Hallsén, S., & Karlsson, M. (2019). Teacher or friend? Consumer narratives on private supplementary tutoring in Sweden as policy enactment. *Journal of Education Policy*, 34, 631-646.
- Hiis-Hommuk, G. (2024). [*Matemaatika õppimise raskustest kutsehariduses ühe Eesti kutsekooli näitel*](#). Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Hille, A., Spiess, C., & Staneva, M. (2016). More and more students, especially those from middle-income households, are using private tutoring. *DIW Economic Bulletin*, 6(6), 63-71.
- HTM. (2026). [*Gümnaasiumilõpetajate küsitlus matemaatika valikutest gümnaasiumis*](#). Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- HTM. (n.d.). [*Toe vajadusega õpilased: õppekorraldus ja tugiteenused*](#). Haridus- ja Teadusministeerium.
- Ignatieva, A. (2025). [*Võitjad või kaotajad? Ida-Virumaa põhikooli III kooliastme õpilaste hoiakud üleminekul eestikeelsele haridusele*](#). Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Kara, E., & Tonin, M. (2021). Class size effects in higher education: Differences across STEM and non-STEM fields. *Economics of Education Review*, 82.
- Karakus, M., Tlessov, A., Hajar, A., & Courtney, M. (2024). Illuminating the shadows: the role of private supplementary tutoring on student math performance in PISA 2022. *Large-scale Assessments in Education*, 12(42).
- Kim, Y. (2016). *Shadow Education and the Curriculum and Culture of Schooling in South Korea*. New York: Palgrave Macmillan.

- Kim, Y., & Jung, J. H. (2021). *Theorizing Shadow Education and Academic Success in East Asia*. New York: Routledge.
- Kobakhidze, M. N. (2014). Corruption risks of private tutoring: case of Georgia. *Asia Pacific Journal of Education*, 34(4), 455–475.
- KOSIS. (2020). [Private Education Participation Rate by School Level](#). Korean Statistical Information Service (KOSIS).
- Kosunen, S., Haltia, N., Saari, J., Jokila, S., & Halmkrona, E. (2021). Supplementary Tutoring and Socio-economic Differences in Access to Higher Education. *Higher Education Policy*, 34, 949-968.
- Kovkin, V. (2023). [Tee eesti keele juurde. Eraõpetaja kaasamise põhjused](#). *Bakalaureusetöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Lamprianou, I., & Lamprianou, T. (2013). Charting private tutoring in Cyprus: A socio-demographic perspective. In: M. Bray, A. Mazawi, & R. Sultana, *Private tutoring across the Mediterranean: Power dynamics, and implications for learning and equity* (lk 29–56). Sense Publishers.
- Lee Stevenson, D., & Baker, D. P. (1992). Shadow Education and Allocation in Formal Schooling: Transition to University in Japan. *American Journal of Sociology*, 97(6).
- Lee, S., & Shouse, R. C. (2011). The impact of prestige orientation on shadow education in South Korea. *Sociology of Education*, 84(3), 212-224.
- Levchenko, V. (2025). [Ida-Virumaa piirkonna vene emakeelega õpilaste suhtumine ja valmisolek täielikult eestikeelsele haridusele üleminekuks ja neid mõjutavad tegurid](#). *Bakalaureusetöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Neto-Mendes, A., Costa, J., Ventura, A., & Azevedo, S. (2013). Private tutoring in Portugal: Patterns and impact at different levels of education. In: M. Bray, A. Mazawi, & R. Sultana (toim.), *Private tutoring across the Mediterranean: Power dynamics, and implications for learning and equity* (lk 151-165). Sense Publishers.
- Orlovskaja, S. (2025). [Vene emakeelega lapsevanemate valmisolek lapse eesti keele omandamise toetamiseks kodus ja ootused lasteaiale](#). *Bakalaureusetöö*. Narva: Tartu Ülikooli Narva Kolledž.
- Ristić Dedić, Z., & Jokić, B. (2013). Equity issues Related to the Use of Private Tutoring Services. In: B. Jokić (toim.), *Emerging from the Shadow: A Comparative Qualitative Exploration of Private Tutoring in Eurasia* (lk 267–301). Zagreb: NEPC.

- Ristić Dedić, Z., Jokić, B., & Jurko, L. (2006). Croatia. I. Silova, V. Būdienė, & M. Bray (toim.), *Education in a hidden marketplace: Monitoring of private tutoring* (lk 169-190). Open Society Institute.
- Rootalu, K. (2022). [*Õpetajate elukaar aastatel 2015–2022*](#). Tallinn: Statistikaamet.
- Smyth, E. (2009). Buying your way into college? Private tuition and the transition to higher education in Ireland. *Oxford Review of Education*, 35, 1-22.
- Statistikaamet. (2025). *Tabel LEM01. Leibkonnad*. . Allikas: Statistika andmebaas.
- Sutton Trust. (2018). [*Private tuition polling 2018*](#). Sutton Trust.
- Št'astný, V. (2016). Private supplementary tutoring in the Czech Republic. *European Education*, 48, 1-22.
- Št'astný, V. (2017). Private tutoring lessons supply: insights from online advertising in the Czech Republic. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 47(4), 561–579.
- Zhan, S., Bray, M., Wang, D., Lykins, C., & Kwo, O. (2013). The effectiveness of private tutoring: students' perceptions in comparison with mainstream schooling in Hong Kong. *Asia Pacific Educ. Rev*, 14, 495–509.
- Zwier, D., Geven, S., & Van De Werfhorst, H. (2020). Social inequality in shadow education: the role of high-stakes testing. *International Journal of Comparative Sociology*, 61(6), 412–440.
- Teo, P., & Koh, D. (2020). Shadow education in Singapore: A Deweyan perspective. *Educational Philosophy and Theory*, 52(8), 869-879.
- Tsiplakides, I. (2018). Shadow education and social class inequalities in secondary education in Greece: The case of teaching English as a foreign language. *International Journal of Sociology of Education*, 7, 71–93.
- Walker, N., & Zhang, K. C. (2024). What are the non-academic impacts of private tutoring? Voices from A-level students in UK urban schools. *Issues in Educational Research*, 34(2), 760-780.
- Vella, A., & Theuma, M. (2008). [*Various aspects behind private tuition: A study among Form 4 secondary schools*](#). Valletta: University of Malta.

Arenguseire Keskus

Lossi plats 1a, 15165 Tallinn

arenguseire@riigikogu.ee

www.arenguseire.ee

ARENGUSEIRE KESKUS